

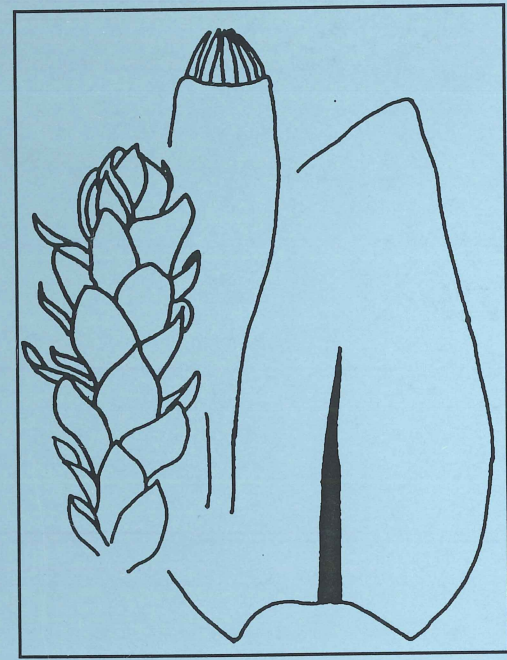
pu
5419

MYRINIA

Föreningen Mossornas Vänners tidskrift

INNEHÅLL (Vol. 10, häfte 2, 15 december 2000)

Taxk för oss	33
O. Mårtensson, <i>Ptychodium plicatum</i> (Web. & Mohr) Schimp. i Skandinavien	34-43
N. Lönnell, Bryologiska notiser 7	44-47
N. Lönnell, Mossornas Vänners exkursion till Södermanland 6-9 maj 1999	48-51
Ny litteratur	52-53
O. Holst, Mossornas Vänners höstexkursion till Ångermanland 26-27 September 1998	54-55
Föreningsnotiser (Till salu, Årsmöte 2001, Protokoll från årsmötet 1999, Försäljning)	56-60

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

01 02 2 1

LUND

ISSN 1102-4194

Volym 10, Häfte 2
December 2000

MYRINIA är Mossornas Vänners tidskrift. Mossornas Vänner är en förening som har som målsättning att hålla kontakten mellan och främja mosskännedomen bland amatörer. Detta sker, förutom via MYRINIA, genom exkursioner, studiecirklar, bestämningservice m. m.

Medlemskap i föreningen, vilket inkluderar MYRINIA kostar 75 kr. Familjemedlemmar (erhåller ej MYRINIA) betalar 10 kr. Utländska medlemmar betalar 90 kr pga de höga bankkostnaderna. Enbart prenumeration på MYRINIA kostar 75 kr. Beloppet insätts på postgiro 13 37 88-0 (Mossornas Vänner).

Vill du ha kontakt med andra mossintresserade? Visst vill du det! Tag i så fall kontakt med MOSSORNAS VÄNNER:

Ordförande: Henrik.Weibull, Blodstensv. 13, 752 58 Uppsala, 018-50 61 59, Henrik.Weibull@nvb.slu.se

Vice ordförande: Helena Gralén, Värmlandsg. 30, 504 37 Borås, 033-10 85 64, helena.gralen@telia.com

Sekreterare: Olle Holst, Iliongränden J32, 224 71 Lund, 046-12 27 07, Olle.Holst@djingis.m.se

Kassör: Karin Wiklund, Dalby Hässle, 755 91 Uppsala, 018-382237, Karin.Wiklund@nvb.slu.se

Exkursionssekreterare: Niklas Lönnell, Pontonjärg. 49, 112 37 Stockholm, 08-654 81 29, Niklas.Lonnell@swipnet.se.

Kontaktpersoner för olika landsdelar:

Norra Norrland: Bengt Gunnar Jonsson, Växtholm 242, 905 95 Umeå, 090/ 570 85.

Södra Norrland: Gunnar Ersare, Ringvägen 2, 820 60 Delsbo, 0653/ 109 02

Uppsala: Henrik Weibull, Blodstensvägen 13, 752 58 Uppsala, 018/ 50 61 59.

Stockholm: Niklas Lönnell, Pontonjärgatan 49 4 tr, 112 37 Stockholm, 08/ 654 81 29.

Göteborg: Pär Johansson, Aprilgatan 24, 415 15 Göteborg, tel 031-43 88 58.

Västergötland: Bertil Jannert, Lyckebo Bestorp, 521 30 Falköping, 0515/ 183 26.

Småland: Allan Nicklasson, Fogdegatan 6, 352 36 Växjö, 0470/ 109 19.

Skåne: Nils Cronberg, Sandbyvägen 204, 240 10 Dalby, 046/ 20 09 25.

Tack för oss

Så har tio år gått! Tio år sedan vi tog över Mossornas Vänners tidskrift och fortsatte utgivningen under namnet Myrinia. Tio år av att försöka ragga material, läsa manuskript och redigera dessa. Arbetet har varit både stimulerande och roligt men nu känner vi att några yngre bör ta vid.

Mossornas Vänner har under våra tio år blivit Nordens största förening för bryologi med 200 medlemmar, de flesta amatörer, spridda över hela landet. Aktiviteten är också stor med årliga exkursioner, lokala inventeringar, herbarie-träffar, etc. Under denna tid har också tillgången på manuskript varit jämn och även om vi ibland varit oroliga att materialet inte skulle räcka till ett fullt nummer så har det alltid gjort det. Detta tack vare er. Fortsätt så.

Vad ska vi nu göra med all den fritid som uppstår genom att vi pensioneras som redaktörer? För det första blir nog inte så mycket mer fritid eftersom arbetet har koncentrerats till några dagar ett par gånger om år. För det andra så kan vi väl använda denna tid till att skriva i Myrinia. Vi har alla några saker som ligger och väntar på att komma ut.

Till sist vill vi säga TACK FÖR OSS och LYCKA TILL till de nya redaktörerna, Henrik, Niklas och Conny.

Tomas H Lars H Lars S

***Ptychodium plicatum* (Web. & Mohr) Schimp. i Skandinavien**

Olle Mårtensson ^{†1},

översatt från engelska, samt redigerad av Lars Hedenäs, Naturhistoriska Riksmuseet, Kryptogambotani, Box 50007, SE-104 05 Stockholm; e-post: lars.hedenas@nrm.se

Abstract: *Ptychodium plicatum* (=Lescurea plicata) in Scandinavia is presented. Its discovery history, nomenclatural notes, taxonomy, field characters, habitat and distribution is given. This paper is written by the late O. Mårtensson in 1962 and is here only slightly modified. The distribution presented is not complete but the description of its characters and habitat are still valid.

Under de senaste årtiondena har jag [=O. Mårtensson] kunnat samla *Ptychodium plicatum* (Web. & Mohr) Schimp. [*Lescurea plicata* (Web. & Mohr.) Broth.] på ett flertal lokaler, de flesta belägna i svenska Skandernas lågalpina zon. Tillsammans med andra nyare insamlingar bidrar dessa signifikant till vår kunskap om artens utbredning, och en översikt över arten synes därför motiverad.

Upptäcktshistoria

Ptychodium plicatum upptäcktes i början av 1800-talet av J. G. Schleicher, som samlade arten i La Varas i kantonen Vallis i Schweiz. Han skickade ut material av arten, som *Hypnum plicatum*, i sitt kryptogam-exsiccata och rapporterade senare arten i sin 'Catalogue' (1815). Första gången arten nämns i en vanlig flora är i Webers och Mohrs 'Botanisches Taschenbuch auf das Jahr 1807' och arten verkar ha varit accepterad och inkluderad från denna period av alla författare som hade anledning att ta upp den (t ex Schwaegrichen 1816, Bridel 1827, Müller 1851).

¹ Denna artikel är en översättning av ett manuskript som skrevs på engelska 1962 av den numera bortgångne Olle Mårtensson. Nya fynd gör att de presenterade utbredningsuppgifterna delvis är inaktuella, men eftersom uppsatsen även i övrigt innehåller mycket värdefull information vore det synd om den inte kom andra mossintresserade till del. Nomenklaturen har moderniserats genom att nu använda namn anges inom hakparantes.

I Skandinavien hittades *Ptychodium plicatum* relativt sent. De äldsta insamlingarna gjordes på Vallåive i Arjeplog socken i Pite Lappmark år 1856 av den berömda bryologen S. O. Lindberg (ett av exemplaren är daterat 1852, men detta är säkerligen ett "feltryck"). Arten inkluderades i åttonde upplagan av Hartmans (1861) flora. I den tionde upplagan (Hartman 1871) hittar vi arten som *Brachythecium plicatum* – denna upplaga var starkt influerad av Bryologia Europaea (Bruch m. fl. 1853) – och flera nya lokaler hade lagts till: tre i Jämtland och flera i Norge. *Lescurea plicata* hittades första gången i Norge av Wulfsberg (1869) i Blåflaten i Lerdal, Sogn og Fjordane, 1867. Hagen (1909) tog upp denna lokal i sitt arbete om Norges Leskeaceer, men påpekade att han inte sett Wulfsbergs material. Wulfsbergs insamlingar av mossor var delvis – 'efter meddelte Exemplarer' – bestämda av C. J. Zetterstedt. Emellertid har allt sådant material jag sett hört till släktet *Cratoneuron* [*Palustriella*] (jämför nedan). Det verkar därför som om den äldsta norska insamlingen gjordes av Zetterstedt år 1868 i de centrala fjällområden i södra Norge (nära Kongsvoll i Opdal socken i Sör-Trøndelag). Insamlingar av S. Berggren och H. Holmgren i Troms gjordes något senare samma år. Under de följande åren upptäcktes många nya lokaler i norra Norge, speciellt i Nordland, av A. Blytt och H. W. Arnell. *Ptychodium plicatum* är ännu okänd från Finland. Fyndet som uppges från Kolari i Lapponia Kemensis av Brotherus (1923) och andra är felaktigt, eftersom materialet hör till släktet *Brachythecium*. Jensens (1939) uppgift om arten i Lapponia Enontekiensis är också felaktig (H. Roivainen, muntligen).

Nomenklatoriska noter

För många år sedan (Mårtensson 1956) påpekade jag att den vanligen accepterade basionymen *Hypnum plicatum* Schleich. troligen är ett *nomen nudum* och, i så fall, bör ersättas av *H. plicatum* Schleich. ex Web. & Mohr (Web. & Mohr 1807). Orsaken är att Schleichers material i Crypt. Helvet. Exsicc. (Cent IV. 27) antagligen inte har beskrivningar på etiketterna eftersom Schleichers 'Catalogue' (1815) saknar beskrivningar eller referenser till sådana. Jag har fortfarande inte lyckats spåra originalmaterial. Inte heller Lawton (1957) hade sett originalmaterial när hon typifierade arten genom en referens till exsiccata-numret som nämnts ovan. Den senare typifieringen är dock inte helt riktig ifall exsiccata inte består av en enda serie, vilket är mycket osannolikt. Istället ska ett av exsiccata-exemplaren med nummer 27 väljas till typ. Eftersom man i Index Muscorum (Wijk m. fl. 1959) hänvisar till *Ptychodium plicatum* (Web. & Mohr) Schimp. under synonymen *Brachythecium plicatum* tror jag frågan om vilket namn som är basionymen är löst.

Taxonomi, fältkaraktärer

De taxonomiska problemen i anknytning till *Ptychodium plicatum* har i huvudsak rört vilket släkte arten hör hemma i. Arten själv är väl avgränsad. Som de flesta pleurokarper beskrevs arten under släktet *Hypnum*. Så vitt jag vet fördes arten först till ett annat släkte, *Brachythecium*, av Bruch, Schimper & Gumbel (1853) i Bryologia Europaea, ett av de första verken med en välutvecklad och 'modern' släktuppdelning. Det finns några relativt sena florer (t. ex. Dixon 1954; nytryck av 1924 års upplaga) som behandlar arten i detta släkte, men jag tror att få bryologer idag skulle placera den där. Exempelvis Ingen annan *Brachythecium* har parafyllier. Schimper (som tillsammans med Bruch var huvudförfattare till

Bryologia Europaea) ändrade själv senare (1860) sin åsikt och beskrev släktet *Ptychodium* för arten, samt placerade den mellan *Camptothecium* och *Brachythecium*.

Eftersom *P. plicatum* delar många egenskaper med arter som vi numera i allmänhet inkluderar i *Lescurea* och *Pseudoleskea*, kallade Lindberg (1879) den *Lesquereuxia plicata* och Kindberg (1896) förde den till *Pseudoleskea*. Limpricht (1895) behöll *Ptychodium*, och förde flera nya arter till samma släkte. Brotherus (1925) hade en annan åsikt om *P. plicatum*s systematiska placering. Efter Fleischer placerade han *Ptychodium*, inkluderande *P. plicatum* och den japanska *P. plicatulum* Card. i familjen Rhytidiaceae. Många, kanske de flesta författare (t. ex. Mönkemeyer 1927, Podpera 1954) följde honom, även om taxonomin på familjenivå ibland varierat, och *Ptychodium* och *Rhytidium* har förts till, exempelvis, Hylocomiaceae. I en revision av släktet *Lescurea* i Europa och Nordamerika för Lawton (1957) *L. plicata* till detta släkte och gör den nya kombinationen *L. plicata* (Schleich. ex Web. & Mohr) Lawton². Hennes *Lescurea* är ett stort släkte där även våra *Pseudoleskea*-arter är inkluderade. Beskrivningen av *Lescurea* i Nyholms flora (1960) baseras i huvudsak på Lawtons arbete.

I tillägg till de viktigaste synonymerna ger denna översikt en ide om hur instabilt och konventionellt tillståndet för pleurokarpers släksystematik kan vara. Jag själv föredrar den gamla kombinationen *P. plicatum*, eftersom denna kombination oftast används i floror och herbarier. Dessutom är jag långt ifrån övertygad om att arten ska placeras i samma släkte som *Pseudoleskea radicata* (Mitt.) Macoun & Kindb. och *Lescurea saxicola* (Bruch, Schimp. & Gümb.) Milde även om den delar många karaktärstillstånd med dessa.

Ptychodium plicatum är i allmänhet lätt att känna igen i fält eftersom det finns få andra arter denna storvuxna art kan förväxlas med. I sitt allmänna utseende (storlek, bladform, förgrening, etc.) liknar den en stor *Brachythecium*, speciellt vissa modifikationer av *B. salebrosum* (Web. & Mohr) Bruch, Schimp. & Gümb. som växer på klippor. Emellertid är färgen i allmänhet brunaktig, jämfört med gulaktig hos *B. salebrosum* och dessutom ger den ett styvare intryck. Styvheten orsakas av den "stelare" blad anatomin (tjockare cellväggar) men speciellt de tillbakaböjda bladkanterna och de längsveckade bladen. *Brachythecium salebrosum*s bladspets är vanligen mer utdragen och vriden. I mikroskopet, eller under en bra handlupp är parafyllierna hos *P. plicatum* den bästa skiljande karaktären.

Dixon (1954) skrev att *P. plicatum* liknar *Antitrichia curtispindula* (Hedw.) Brid. Detta är riktigt vad gäller färg och storlek. Det är dock osannolikt att man skulle förväxla dem i fält eftersom deras växtplatser är så olika. Utbredningarna är också olika. *Antitrichia curtispindula* känns lätt igen på tandade blad och avsaknad av parafyllier.

En annan art som kan likna *P. plicatum* är *Tomentypnum nitens* (Hedw.) Loeske, som ibland har ganska korta blad och växer i bruna mattor på kalkrika klippor (ibland exponerat). Den förra arten har plötsligare tillspetsade blad och oregelbundna längsveck, och nerven är kraftigare; även de relativt kortare mer tjockväggiga bladcellerna skiljer.

Lågalpina modifikationer av *Leucodon sciuroides* (Hedw.) Schwaegr. som växer i brunaktiga tilltryckta mattor på flyttblock (ofta utsiktspunkter för fåglar) kan också likna *Ptychodium plicatum* något. Avsaknaden av bladnerv och parafyllier tillsammans med de elliptiska cellerna i övre delen av bladen gör att man lätt skiljer denna art från den senare.

I några få fall har jag funnit *Cratoneuron*-arter [*Palustriella*], exempelvis *C. falcatum* (Brid.) Roth [*Palustriella falcata* (Brid.) Hedenäs] under *L. plicata* i herbarierna. I fält skulle man knappast förväxla dessa två arter eftersom de hittas i helt olika växtmiljöer. *Cratoneuron falcatum* har plana bladkanter (men längsveckade blad), bladen är vanligen klart krökta och något tandade nära basen, bashörnen bildar en distinkt grupp, och så vidare.

Hylocomium pyrenaicum (Spruce) Lindb. [*Hylocomiastrum pyrenaicum* (Spruce) Fleisch.] som ibland hittas tillsammans med *P. plicatum* känns lätt igen på sina konkava blad vilka plötsligt smalnar av till en tandad bladspets, och på att den har plana bladkanter. Färgen är i allmänhet mer gulaktig och blekare.

Ptychodium plicatum kan inte förväxlas med våra andra *Lescurea*-arter på grund av storleksskillnaden. Till och med en storvuxen *L. radicata* (Mitt.) Mönk. är relativt liten i jämförelse med *P. plicatum*. De kraftiga längsveckorna och de långa bladcellerna hos *P. plicatum* är annars skiljande karaktärer.

Lescurea plicata varierar inte särskilt mycket i utseende. Förgreningen varierar från oregelbundet fjädergrenig till nästan ogrenad. Färgen kan vara mer eller mindre tydligt grön hos exemplar som vuxit på skuggiga platser. Bladformen är tämligen stabil, men längsveckan är ibland mindre tydliga. Det finns ingen anledning att urskilja taxa under artnivå i Skandinavien. Också olika floror indikerar att arten inte varierar särskilt mycket. Hagen (1909) diskuterar inga varieteter eller former. I 'Muscinees de la France' räknar Boulay (1884) upp tre former (*julacea*, *laxa* och *homomalla*). Mönkemeyer (1927) lägger till en forma *erecta* (Culm.) Mönkem. Utseendet hos dess former framgår av deras namn. Jag har bara sett material av den sista formen, ursprungligen beskrivet som *P. erectum* Culm. Det är en något pösig, gulaktig och nästan ogrenad modifikation.

Ptychodium plicatum är dioik och sporkapslar är sällsynta och av mindre betydelse för att identifiera arten. Kapselkaraktärer (se exempelvis Lawton 1957, Nyholm 1960) är av intresse när det gäller artens släktskap med andra arter. I Skandinavien har kapselbärande individ samlats från relativt många lokaler i Nordland, Troms och Jämtland. Kapseln mognar antagligen tidigt på sommaren. De norska exemplar som Hagen (1909) undersökte hade samlats i juli. Kapslarna saknade lock och var nästan tomma. Hos ett exemplar insamlat av Arven på Åreskutan i juni var alla kapslar öppna. Enligt Hagen (1909) sker "blomningen" i juni och juli och kanske även i augusti.

² Vem som är korrekt auktor till kombinationen *Lescurea plicata* (Web. & Mohr) XXX är något oklart. Mårtensson menar att Lawton snarare än Brotherus gjort kombinationen. I nomenklaturdatabasen vid Missouri Botanical Garden i St. Louis, Missouri betraktas däremot Lindbergs kombination i *Lesquereuxia* som giltig även för släktet *Lescurea*, uppenbarligen eftersom *Lesquereuxia* felaktigt använts istället för *Lescurea*. Det hela behöver uppenbarligen utredas vidare.

Växtmiljö

Så vitt jag känner till måste *Ptychodium plicatum* betraktas som en kalkgynnad mossa. Den verkar föredra kalksten och hårda kalkrika skiffrar framför mjukare kalkrika bergarter. Arten är ofta vanlig i områden med gott om exponerad kalksten. I allmänhet växer den i trassliga brunaktiga mattor på mineraljord ovanpå eller intill plana klippor och stenar, och från dessa platser sprider den sig ofta över de bara stenytorna i tillpressade, ofta fjäderlika mattor. På större lodräta klippytor och klippväggar utan jordfyllda skrevor och sprickor hittar man den vanligen vid basen och på de nedersta delarna av klippytan. Den växer även på sten i blockhav och på grus. Jag har sett arten växa rikligt på kalkgrus på en väggkant och på stenhögar efter sprängningar för brännbar kalk (i båda fallen i Mattmar socken i Jämtland). En enda gång har jag hittat den på nästan siltartat erosionsmaterial bildat av kalkrik skiffer (i en snöleiga med *Salix reticulata* nätvide på Njuonjevar i Torne Lappmark). Någon gång kan den växa upp på rötter och stambaser, eller förekomma på andra träsubstrat. Dessa är då impregnerade av damm och jord.

Hagen (1909) noterar att *P. plicatum* förekommer också i områden utan kalkrikt berg. Det är svårt att veta hur arten växt i dessa fall, eftersom man sällan angav substrat på äldre etiketter. Jag tycker det verkar rimligt att arten kan förekomma på flyttblock i områden utan kalkrik berggrund. En del av Lindbergs insamlingar från Vallåve ska ha gjorts på 'saxa granit'. Detta är enda gången arten rapporterats från kalkfritt berg. Jag är emellertid övertygad om att granitytan i detta fall måste ha varit täckt av ett tunt lager kalkrik jord eller damm, eller att kalkrikt vatten under vissa perioder av året runnit över stenen.

Ptychodium plicatum förekommer vanligen på öppna och exponerade lokaler och kan karakteriseras som xerofyt. Även om mattorna ofta är ganska rena är flera arter associerade med arten. De associerade arterna kan vara triviala mossor från omgivningen, exempelvis *Drepanocladus uncinatus* (Hedw.) Warnst. [*Sanionia uncinata* (Hedw.) Loeske] och *Hylocomium splendens* (Hedw.) Schimp., eller något mindre vanliga arter, som *Abietinella abietina* (Hedw.) Fleisch., *Barbilophozia lycopodioides* (Wallr.) Loeske, *Ditrichum flexicaule* (Schleich.) Hampe, *Hylocomium pyrenaicum*, *Hypnum fastigiatum* Brid. [*H. recurvatum* (Lindb. & H. Arn.) Kindb.] och *Tortula ruralis* (Hedw.) Gaertn. et al.

När man hittar *Ptychodium plicatum* i den lågalpina zonen växer den ofta på klippor, grus eller jord i *Dryas*-hed. Trots att *Dryas*-samhällen upprepade gånger undersökta av växtsociologer har *P. plicatum* sällan hittats i det analyserade materialet. Jag kommer bara ihåg ett fall där *P. plicatum* nämns i en tabell från en vegetationsanalys, i en artikel av Rune (1945) om kärlväxtfloran på fjällen i Offerdal och nordvästra Kall, två socknar i västra Jämtland. Detta förhållande kan förklaras av att *P. plicatum* är en stenmossa snarare än en jordmossa. dessutom verkar få växtsociologiska studier av *Dryas*-hed ha företagits på lokaler där *P. plicatum* är mer eller mindre allmän.

Utbredning

Trots att kunskaperna om den Skandinaviska utbredningen fortfarande är inkomplett kan man se ett par allmänna drag i förekomstmönstret (Fig. 1). Det är uppenbart att vi har ett tämligen kontinuerligt utbredningsområde från södra

Finnmark söderut, i huvudsak i Troms och Nordland. Lokalerna i svenska Lappland finns vanligen i anslutning till detta område. Söder om detta område finns få norska lokaler, men många i Jämtland. Underligt nog saknas lokaler i Nord-Trøndelag. Framtiden kommer säkert att visa att utbredningen sträcker sig kontinuerligt åtminstone söderut till Härjedalen. När det gäller södra Skandinavien, och då speciellt Skanderna, finns det vissa fakta som talar för att *Ptychodium plicatum* är mindre vanlig här än längre norrut. Den enda insamlingen av Zetterstedt i de centrala fjällen i södra Norge, ett väl undersökt område, tyder på detta.

Utbredningen i höjddled i Skandinavien sträcker sig från havsnivån (i Nordland) upp till de mellersta och övre delarna av lågalpina bältet. I västra Lule Lappmark, där arten är relativt allmän mellan 700-800 m ö.h., har jag på Stipuoq samlat den på nästan 1100 m höjd. Enligt Hagen (1909) är de flesta norska insamlingarna gjorda relativt långt ner, vanligen under 100 m, men arten kan förekomma up till 200-300 m ovanför björkskogsgården. Från Sverige är arten inte känd från lägre liggande lokaler än de i centrala Jämtland (c. 300 m).

I många områden där *Ptychodium plicatum* förekommer är den både vanlig och riklig. Jag har speciellt studerat arten i Mattmar socken i Jämtland. Här finns arten från tjärnen i kyrkbyn up till Åslädden, minst 5 km norr därom. Kalkbranter och flata kalkklippor är vanliga i området. Uppenbarligen sprider arten sig lätt vegetativt. Exempelvis förekommer arten i välutvecklade mattor på grus och stenhögar vid väggkanten i Åslädden. Samma sak gäller liknande miljöer i anslutning till platser där man provsprängt efter brytbar kalk.

Det finns emellertid även flera fall av enstaka punktvisa förekomster. Zetterstedts Dovrekollekt kan nämnas här. Ingen har återfunnit *P. plicatum* i detta område. Jag har själv utan framgång försökt finna mossan på samma eller nästan samma plats vid Kongsvoll. I den svenska Neadalen (på gränsen mellan Jämtland och Härjedalen) samlade jag den endast två gånger (1953) och samma sak gäller området kring Pältsan (nära Sveriges nordspets; 1952).

Ptychodium plicatum kan även vara allmän i det lågalpina bältet, som i de västligaste delarna av Lule Lappmark (Mårtensson 1950). I det välundersökta Torneträskområdet i Torne Lappmark är arten fortfarande relativt ovanlig när man tänker på hur mycket kalkrikt substrat som finns i detta område. I tillägg till två ganska isolerade förekomster finns den här i ett mycket begränsat område mellan Råntjokäppe och östra sidan av Kärkevagge (Mårtensson 1956). Med dessa kommentarer kompletteras bilden av utbredningen som man får av prickkartan (Fig. 1).

Utanför Skandinavien har *P. plicatum* samlats i huvudsak i Alperna, där den lokalt är allmän (Limpricht 1895, Roth 1905, Mönkemeyer 1927). Höjdbredningen är stor (500-2700 m ö.h.). Enligt dessa författare är arten även känd från Riesengebirge, Jurabergen, Pyreneerna och Kaukasus. Från Brittiska öarna rapporterar flororna endast en lokal, Ben Lawers i Skottland. Den verkar vara mycket sällsynt där och redan Braithwaite (1905) anmärkte att 'It is to be feared the rapacity of collectors will soon exterminate it here'. Alan Crundwell har berättat för mig att han återfann arten 1953, och att ytterligare två skottiska lokaler hittats: Caelochan, Glen Isla (Brit. Bryol. Soc. Rep. 4(1940)) och Ben Alder group, Inverness-shire (Warburg 1958). Rapporter från Island är motsäggelsefulla. Enligt Jensen (1939) finns arten där, men Hesselbo (1918) tar inte

upp den i sin Islandsflora utan nämner och korrigerar två felaktiga bestämningar.

Även om *Ptychodium plicatum* kan vara allmän i lågpina områden i Skanderna finns inget som tyder på att den finns i Arktis. Lokalen på Björnöarna (Mount Misery) som rapporterades av Berggren (1875) måste strykas, eftersom material i UPS är *Lescurea radicata*. Inte heller Steere (1947) inkluderar arten från östra arktiska Kanada. Den är okänd från Grönland, där vissa områden är väl kända vad gäller mossfloran (K. Holmen, muntligen). Arten tycks även saknas på 'Arctic Slope' i Alaska, ett område som är väl känt efter flera besök av W. C. Steere, dennes kollegor (K. Holmen och O. Mårtensson) och andra. Enligt Lawton (1957), är *P. plicatum* okänd från Nordamerika.

Studerat material

Materialet som lokallistan och kartan baserar sig på kommer huvudsakligen från museerna i Bergen (BG), Helsingfors (H), Lund (LD), Oslo (O), Stockholm (S), Trondheim (TRH) och Uppsala (UPS, VÅXTBIO [=UPSV, nu i UPS]). En litteraturreferens ges i ett fall där jag inte sett materialet själv. I vissa fall har det varit svårt att bedöma om exemplar är dubletter av andra eller ej, eller om insamlingar som gjorts upprepade gånger från samma plats härrör från en viss begränsad lokal eller ej. I det senare fallet har jag endast tagit upp första insamlingen utom i speciella fall (som kapselbärande exemplar). Materialet visade sig för det mesta vara korrekt identifierat vara; de viktigaste förväxlingsarterna har nämnts i den historiska översikten ovan. För det mesta har arten förväxlats med *Brachythecium*-arter som *B. salebrosum* och *B. albicans* (Hedw.) Schimp

Slutligen vill jag tacka intendenterna vid nämnda herbarier för all deras hjälp med material, och A. C. Crundwell för en del rättelser.

Institutionen för systematisk botanik, Uppsala Universitet, november 1962.

Citerad litteratur

- Berggren, S. 1875: Musci et hepaticae Spetsbergenses. — K. Svenska Vet.-Akad. Handl. 13(7): 1-103. Stockholm.
- Boulay, N. 1884: Muscinées de la France. Mousses. — Paris.
- Braithwaite, R. 1896-1905: British moss-flora III. — London.
- Bridel, S. E. 1827: Bryologia Universa II. — Lipsiae.
- Brotherus, V. F. 1923: Die Laubmoose Fennoskandias. — Helsingfors.
- Brotherus, V. F. 1924-1925: Musci. — I: Engler und Prantl: Die natürlichen Pflanzenfamilien, ed. 2. Vol. 10 o. 11. Leipzig.
- Bruch, P., Schimper, W. P. & Gümbel, T. 1853: Bryologia Europaea. Fasc. 52-54. — Stuttgartiae.
- Dixon, H. N. 1954: The student's handbook of British mosses. With illustrations and keys to the genera and species by H. G. Jameson. Reprint III Ed. — Eastburne.
- Hagen, I. 1909: Forarbejder til en norsk løvmossflora. II-VIII. — K. Norske Videnskabers Selsk. Skrifter. Trondhjem.
- Hartman, C. G. 1861: Handbok i Skandinaviens flora. Ed. 8. — Stockholm.
- Hartman, C. G. 1871: Handbok i Skandinaviens flora. Ed. 10. — Stockholm.
- Hesselbo, A. 1918: The bryophyta of Iceland. — Arbejd. Bot. Have København. 97. København.

- Jensen, C. 1939: Skandinaviens bladmossflora. — København.
- Kindberg, N. C. 1897: Genera of European and Northamerican Bryineae. — Göteborg.
- Lawton, E. 1957: A revision of the genus *Lescurea* in Europe and North America. — Bull. Torrey Bot. Club 84: 281-307.
- Limpricht, K. G. 1895: Die Laubmoose Deutschlands, Oesterreichs und der Schweiz. — I: Rabenhorst: Kryptogamen-Flora von Deutschland, etc. 4. Leipzig.
- Lindberg, S. O. 1879: Musci Scandinavici. — Uppsaliae.
- Medelius, S. 1926: Mossvegetationen i Storlien med omnejd. — Arkiv Bot. 20A(10): 1-77.
- Mårtensson, O. 1950: Några mossfynd från västra Lule lappmark. — Svensk Bot. Tidskr. 44: 488-496.
- Mårtensson, O. 1952: A contribution to our knowledge of the moss flora of the Pältsa area. — I: Hedberg, O., Mårtensson, O. och Rudberg, S.: Botanical investigations in the Pältsa region of northernmost Sweden. Bot. Not. Suppl. 3(2): 116-148.
- Mårtensson, O. 1953: Ett bidrag till kännedomen om mossfloran i svenska Neadalen med omnejd. — K. Svenska Vet.-Akad. Skrifter i Naturskyddsärenden 48: 1-96.
- Mårtensson, O. 1956: Bryophytes of the Torneträsk area, Northern Swedish Lappland. II. Musci. — K. Svenska Vet.-Akad. Avhandl. i Naturskyddsärenden. 144: 1-321.
- Mönkemeyer, W. 1927: Die Laubmoose Europas. In Rabenhorst: Kryptogamen-Flora von Deutschland, etc. 4. — Leipzig.
- Müller, C. 1851: Synopsis Muscorum Frondosorum. II. — Berolini.
- Nyholm, E. 1960: Illustrated moss flora of Fennoscandia. II. Musci. Fasc. 4. — Lund.
- Paris, E. G. 1904-1906: Index Bryologicus. Ed. II. Vol. I-V. — Paris.
- Persson, H. N. P. 1915: Blandmossfloran i sydvästra Jämtland och angränsande delar af Härjedalen. — Arkiv. Bot. 14(3): 1-70.
- Podpera, J. 1954: Conspectus muscorum Europaeorum. — Praha.
- Reimers, H. 1954: Bryophyta. Moose. — I: A. Engler: Syllabus der Pflanzenfamilien. Zwölfte Aufl. Berlin-Nikolassee.
- Richards, P. W. & Wallace, E. C. 1950: An annotated list of British mosses. — Trans. Brit. Bryol. Soc. 1: i-xxxi.
- Roth, G. 1905: Die europäischen Laubmoose II. — Leipzig.
- Rune, O. 1945: Kärnväxtfloran i Offerdals och nordvästra Kalls fjällområde. — Arkiv Bot. 32A(11): 1-58.
- Schleicher, J. G. 1815: Catalogus hucusque absolutus, etc. — Ed. ter. Bex.
- Schimper, W. P. 1860: Synopsis muscorum Europaeorum. Ed. I. — Stuttgartiae.
- Schwaegrichen, F. 1816: Species muscorum. Suppl. I. Vol. II. — Lipsiae.
- Steere, W. C. 1947: Musci. In Polunin: Botany of the Canadian eastern Arctic. II: Thallophyta and Bryophyta. — Nat. Mus. Canada Bull. 97:370-490. Ottawa.
- Warburg, E. F. 1958: New vice-county mosses. — Trans. Brit. Bryol. Soc. 3: 471-490.
- Weber, F. & Mohr, D. H. M. 1807: Botanisches Taschenbuch auf das Jahr 1807. Deutschlands kryptogamische Gewächse. — Kiel.
- Wijk, R. van der. 1959: Index Muscorum. I. — Utrecht.
- Wulfsberg, N. 1869: Fortegnelse over de i Sogn bemærkede Sphagna og løvmoser. Nyt Magazin Naturvidensk. 16 : 269-286.

Appendix. Lokallista för *Lescurea plicata* i Skandinavien 1962.

NORGE. Hordaland: *Skånevik*: Skutet, 720 m, 1896, B. B. L. Kaalaas (BG, O). **Sör-Trøndelag:** *Opdal*: Dovre, Vårstigen, 1868, J.E. Zetterstedt (LD, S, UPS). **Nordland:** *Balangen*: Kåfjeld, 1925, M. Kotilainen (H, LD, O, S). *Dverberg*: vid kyrkan 1909, B. B. L. Kaalaas (BG, T); på S sidan av Prestedalen, under Okla, 200 m, 1909, B. B. L. Kaalaas (TRH). *Evenes*: Bogen, Strand, 1880, E. V. Ekstrand (S, UPS). *Fauske*: Fauskeåsen, 840 m, 1893, I. Hagen (TRH); Lögafien, 1893, I. Hagen (LD, TRH); Sulitelma, Ny Sulitelma, 840 m, 1893, I. Hagen (TRH); vid Sulitelma, 700 m, 1893, E. F. Conradi (O); SV om Fauske, nära stranden, 1949, G. Een & P. O. Nyman (UPS). *Korgen*: Korgen, 1870, A. Blytt (TRH); Tverfjeld i Leirskarsdalen, 1870, H. W. Arnell

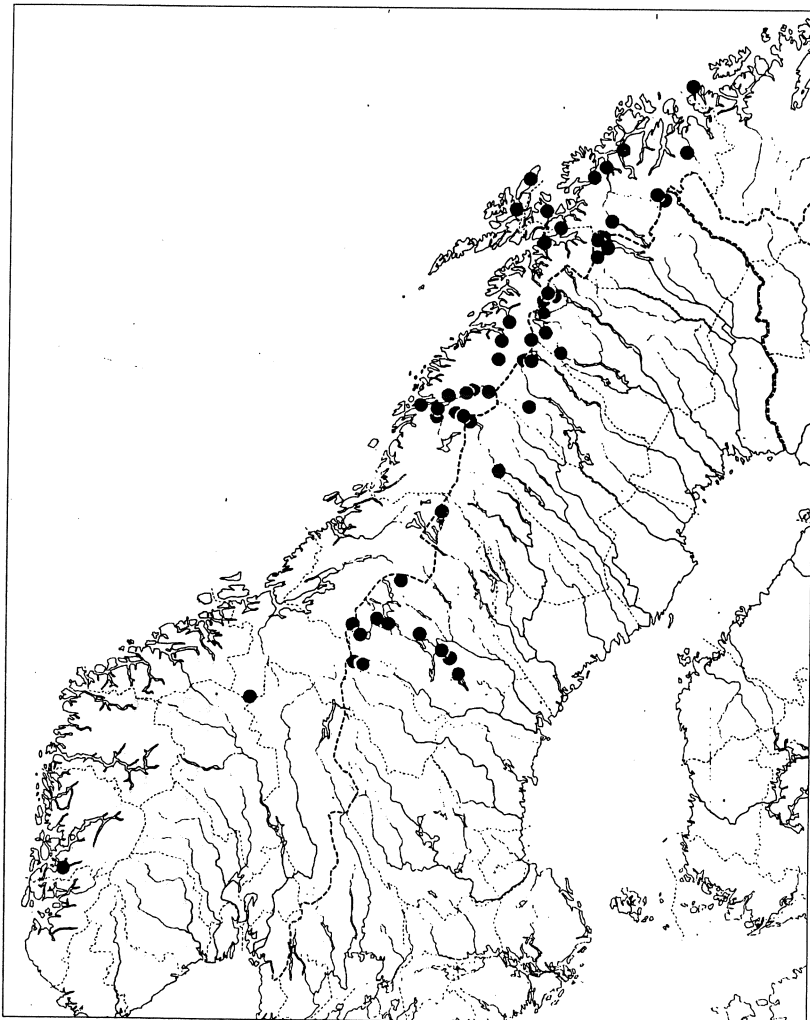

Fig. 1 Känd utbredning av *Lescurea plicata* i Skandinavien 1962.

(O, UPS); Brendberget, 1870, A. Blytt (O, S); Börösteinlien, 1870, A. Blytt (O, UPS); H. W. Arnell (UPS). *Nesna*: Ornefjeld, 1870, N. Blytt & H. W. Arnell (UPS). *Nord Rana*: Hamernesset vid Langvatnet, c. fr., 60 m, 1894, B. B. L. Kaalaas (BG, LD, O, S, TRH, UPS); Langfjeld vid Dunderlandsdal, 1894, R. Fridtz (O); Almlie i Dunderlandsdal, 1870, A. Blytt & H. W. Arnell (O, UPS); mellan Almlie och Dunderlandsdal, 1870, A. Blytt (O); Dunderlandsdal, 1870, A. Blytt (UPS), H. W. Arnell (S, UPS); Vesterfjeld i Dunderlandsdal, c. fr., 1870, H. W. Arnell (S, UPS); Krogstrand i Dunderlandsdal, 1870, A. Blytt (O, S, UPS), H. W. Arnell (S, UPS); Örtfjeld, 1870, H. W. Arnell (LD, UPS); Vesterålie, 1870, H. W. Arnell (S, O). *Saltdal*: Vigafjeld, c. fr., 1869, Schlegel & H. W. Arnell (S, UPS); Solvågntind, 600 m, 1869, R. E. Fridtz (O). *Sortland*: Sortlandsfjeld, i Langöy, 350 m, 1904, B. B. L. Kaalaas (TRH). *Sörfold*: Djupvik, 1892, I. Hagen (BG, LD, O, S, TRH, UPS); Djupvik, strandklippa av dolomit, 1949, G. Een & P. O. Nyman (UPS); Djupviksfjeld, 300 m, 1893, I. Hagen (TRH); m. fl. (LD, O, S, UPS); Nedre Vand, 200 m, 1893, I. Hagen (TRH). *Sör Rana*: Graesfjeld, nära svenska gränsen, 1937, K. S. Lilieroth (S). **Troms:** *Bardu*: Rubben, 1891, H. W. Arnell (O, UPS); Löcksta, 1891, H. W. Arnell (LD, O, Y[?], UPS, VÅXTBIO); Storfjeld, 1891, H. W. Arnell (UPS). *Harstad*: Hinnöy, 1887, R. E. Fridtz; d.o., 1905, B. B. L. Kaalaas (TRH). *Lenvik*: Kistefjeld, 270 m, 1905, B. B. L. Kaalaas (TRH). *Målselv*: Vassbuen i Målselvdalen, 1868, H. Holmgren (S). *Nordreisa*: Jaureåive, 1891, H. W. Arnell (UPS). *Tromsøysund*: Flöjfjeld, 1868, H. Holmgren (S); d.o. S. Berggren (S, TRH); m. fl. (BG, H, LD, O, S, UPS); Tromsdalen, 1890, E. Jörgensen (UPS); Tromsø, 1892, E. Jörgensen (LD); Tromsdalstind, nordslutningen, 1956, S. Arnell & O. Mårtensson (UPS). **Finnmark:** *Loppa*: 1894, C. Kaurin (O, S, TRH, UPS).

SVERIGE. Härjedalen: *Storsjö*: Neadalen, Gråvålen, N-slutning, 860 m, 1948, O. Mårtensson (UPS); d.o. Predikstolen, 940 m, 1950, O. Mårtensson (UPS). **Jämtland:** *Åre*: Åreskutan 1869, H. W. Arnell (UPS); d.o. Mörviksån, 1894, E. Nyman (H); Åreskutan, c. fr., 1910, A. Arvén (S); m. fl. (BG, LD, O, S, UPS); Tännforsen, 1869, H. W. Arnell (S, UPS); Skurdalshöjden, vid Storlien, 1922, S. Medelius (H, LD, S, UPS, VÅXTBIO); Snasahögen, 1913, H. Persson (1958, sid. 58). *Brunflo*: Ope, 1870, H. W. Arnell (S, UPS); Brunflo, 1898, Grape (LD, S, UPS); d.o. 1918, C. Stenholm, 1918 (LD, S, UPS); d.o. Gusta, 1934, C. Stenholm (LD, S, UPS). *Frösö*: Frösön, 1910, A. Arvén (S). *Frostviken*: Blåsöfjället, 1934, A. Hülphers (S); dalen V om Leipikvallen, björkskog, 1949, P. O. Nyman (UPS). *Kall*: Grönfjället, vid Burvatnet, 1942, O. Rune & H. Sjörs (UPS). *Mattmar*: flera insamlingar från tjärnen nedom kyrkbyn upp till Åslägden, 1941-48, O. Mårtensson (UPS), c. fr., 1958, A. Crundwell. *Sundsö*: Sundsö, 1918, G. G. Öhrstedt (S). **Lycksele Lappmark:** *Tärna*: Gräsfjället, 1936, W. R. Uggla (H, S, UPS); Tärnavik, Gardvik, 1957, G. Wassén (UPS). **Pite Lappmark:** *Arjeplog*: Vallåive, 1852, S. O. Lindberg; d.o. 'ad sax. gran.', 1856, S. O. Lindberg (LD, O, S, UPS, VÅXTBIO); Neitatjäkko, S sidan, 850-900 m, 1949, G. Een & P. O. Nyman (UPS); Mavasjaure, S ändan, 600-900 m, 1949, G. Een & P. O. Nyman (UPS). **Lule Lappmark:** *Jokkmokk*: Pollejaure, the slope of Kerkevere, 1893, E. Nyman (BG, LD, S, UPS); Tarradalen, björkskog, 1937, A. Hülphers (S); Vastenjaure, N stranden, 1937, W. R. Uggla (S, UPS); Tjårgesvare, vid Sallohaure, c. 700 m, 1946, O. Mårtensson (UPS); Målkomjåkk, några km SV om Slappejaure, 1947, O. Mårtensson (UPS); Ruonas, vid Slappejaure, den V, branta slutningen, 860 m, 1947, O. Mårtensson (UPS); Stipuok, de N och V branta slutningarna, 900-1090 m, 1947, O. Mårtensson (UPS); Rättjättjåkk, talus på den N, branta slutningen, 830 m, 1947, O. Mårtensson (UPS). **Torne Lappmark:** *Jukkasjärvi*: Torneträskområdet: Låktatjäkko, vid Kopparåsen, 1916, E. Jäderholm (S); m. fl. (LD, S, UPS, VÅXTBIO); Råntjokäppe, SO-slutningen, 440 m, 1952, O. Mårtensson (UPS); Kärkevagge, Ö sidan, upp till c. 900 m, 1951, O. Mårtensson (UPS); Njuonjevare, strax ovan trädgränsen, 1953, O. Mårtensson (UPS); Sjangeli, Ruopsok, S-slutningen, c. 800 m, 1946, O. Mårtensson (UPS). *Karesuando*: Pältsanområdet: Nirijjåkk, N-slutningen mot fallet, c. 600 m, 1949, O. Mårtensson (UPS); Måskokaise, S-slutningen av den höga toppen mot Pältsavagge, c. 1000 m, 1949, O. Mårtensson (UPS).

Bryologiska notiser 7

Niklas Lönnell

Pontonjärg.49 IV, 112 37 Stockholm; Niklas.Lonnell@swipnet.se

Abstract: *Floristic reports from Sweden.*

Stort som smått är välkommet. Följande uppgifter är lämpliga att ha med: Landskap, socken / församling, lokalbeskrivning, biotop / substrat, eventuella koordinater i rikets nät e.d., datum för insamlingen, insamlare, eventuell kontrollbestämning samt var kollekten finns. När arten är ny för landskapet bör en kollekt läggas in på ett offentligt herbarium. Dessutom är det trevligt med någon kort kommentar om hur vanlig arten är i trakten eller annan kringinformation som kan sätta in fyndet i något större sammanhang.

Jag har även denna gång listat fyndet efter floraprovins, då jag tror att man ofta snabbt vill kontrollera om det finns något nyfynd från sin trakt. Jag önskar få in synpunkter på detta. Tveka inte att höra av dig till mig.

Rödlistade arter (enligt Gärdenfors 2000) är markerade med hotkategori efter arten ((DD) Kunskapsbrist, (RE) Försvunnen, (CR) Akut hotad, (EN) Starkt hotad, (VU) Sårbar och (NT) Missgynnad.

S = Herbariet vid Naturhistoriska Riksmuseet; THA = Tomas Hallingbäcks herbarium; NLÖ = Niklas Lönnells herbarium; s:n = socken; f:g = församling

Skåne

Levermossor

***Riccia cavernosa* svampig gaffel**

- Skåne: Vittskövle s:n, Vittskövle driva. RN 13972 / 61937 16 juni 2000. Leg. T. Hallingbäck, THA

Bladmossor

***Dicranella schreberiana* slidjordmossa**

- Skåne: Gustav Adolf s:n, Herkules fågeltorn, invid Hammarsjön. RN 14035 / 62095 14 juni 2000. Leg. T. Hallingbäck. Ny för Skåne.

***Eurhynchium schleicheri* skånsk sprötmossa (NT) Missgynnad**

- Skåne: Vittskövle s:n, Herremöllan, strax intill bron över Segesholmsån. V om skjutbanan RN 13943 / 61903 15 juni 2000. Leg. T. Hallingbäck, THA

***Grimmia decipiens* kustgrimmia (NT) Missgynnad**

- Skåne: Degeberga s:n, Degerberga, Söndre klack. RN 13922 / 61906 14 juni 2000. Leg. T. Hallingbäck, THA

***Loeskeobryum brevirostre* västlig husmossa (NT) Missgynnad**

- Skåne: Vittskövle s:n, Herremöllan, strax intill bron över Segesholmsån. V om skjutbanan RN 13943 / 61903 15 juni 2000. Leg. T. Hallingbäck, THA

***Tortella flavovirens* strandkalkmossa (NT) Missgynnad**

- Skåne: Östra Nöbbelöv fsg., havsstrand mellan Hylkan och Knutsvik (ca 2 km SV Brantevik). RN 14069 / 61535 15 juni 2000. Leg. T. Hallingbäck, THA

***Ulota phyllanta* saltulota**

- Skåne: Simris fsg., Strax intill naturreservatet "Simris strandäng". På strandklippor. RN 14083 / 61566 15 juni 2000. Leg. T. Hallingbäck, THA

Västergötland

Bladmossor

***Gyroweisia tenuis* knattemossa (VU) Sårbar**

- Västergötland: Karleby s:n, Djupadalen. På skuggad kalksten överst i dalen nära landsvägen. Med gemmae! RN 1372 / 6451 16 september 2000. Leg. T. Hallingbäck. Ny för Västergötland.

Västmanland

Levermossor

***Lophozia perssonii* uddflikmossa (VU) Sårbar**

- Västmanland, Guldsmedshyttan s:n, kalkstensbrott V om Fanthyttan. På kalklera. 15 september 2000. Leg. T. Hallingbäck, THA. Möjligen är detta samma lokal "Fanthyttan" där Nils Hakelien hittade arten 1986 (S).

Bladmossor

***Bryum blindii* körsbärsbryum (NT) Missgynnad**

- Västmanland, Guldsmedshyttan, kring S ändan av det stora kalkbrottet c. 750 m V om Fanthyttan, 165 m ö.h., kanten av kalkbrott; våt jord, 29 augusti 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B39504.

***Desmatodon cernuus* bägtuss (RE) Försvunnen**

- Västmanland, Guldsmedshyttan, i kalkbrottsområdet V om Fanthyttan, 29 augusti 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B39503.

Denna art betraktades i senaste rödlistan som försvunnen från Sverige. Detta är första svenska fyndet på mer än 165 år. Eftersom arten uppenbarligen är en av de sällsyntaste i landet lämnas inte den exakta lokalen ut här. En mer detaljerad behandling av arten planeras.

***Encalypta streptocarpa* stor klockmossa**

Av denna sällan kapselbärande art hittades en enorm rikedom av kapselbärande populationer i ett begränsat område i Västmanland:

- Västmanland, Guldsmedshyttan, kring det övergivna kalkbrottet S om Dammsjön, 180 m ö.h., bland block från kalkbrottet, 28 augusti 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B39512.
- Västmanland, Guldsmedshyttan, kring gruvorna i Nybergsfältet, 190-195 m ö.h., väggkant, 28 augusti 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B39511.
- Västmanland, Guldsmedshyttan, kring S ändan av det stora kalkbrottet c. 750 m V om Fanthyttan, 165 m ö.h., kanten av kalkbrott, 29 augusti 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B39509.
- Västmanland, Guldsmedshyttan, kring S ändan av det stora kalkbrottet c. 750 m V om Fanthyttan, 165 m ö.h., stenblock, 29 augusti 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B39518.

- Västmanland, Guldsmeshyttan, längs vägen c. 200 m N om det övergivna kalkbrottet O om Smedsjön, 150 m ö.h., på marken bredvid vägen, 29 augusti 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B39517.
- Västmanland, Guldsmeshyttan, sedan mycket länge övergivet kalkbrott vid Mosshagen, 160-170 m ö.h., klippa, 30 augusti 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B39519.
- Västmanland, Guldsmeshyttan, övergivet kalkbrott strax N om Brunnvik, 150-160 m ö.h., kalkgrus, 28 augusti 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B39515.
- Västmanland, Guldsmeshyttan, övergivet kalkbrott strax O om Smedsjön, 150 m ö.h., gammalt kalkbrott, 29 augusti 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B39516.

***Orthotrichum gymnostomum* asphättemossa (NT) Missgynnad**

- Västmanland, Guldsmeshyttan, 100 m O om S ändan av det stora kalkbrottet c. 750 m V om Fanthyttan, 155-160 m ö.h., på asp, 29 augusti 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B39507.

***Rhynchostegium murale* stennäbbmossa (NT) Missgynnad**

- Västmanland, Guldsmeshyttan, sedan mycket länge övergivet kalkbrott vid Mosshagen, 160-170 m ö.h., klippa, 30 augusti 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B39508. Ny för Västmanland.

Södermanland

Nålfruktsmossor

***Anthoceros agrestis* svart nålfruktsmossa**

- Södermanland, Gryt f.g, Nytorp, på åker bland glest växande havre och korn, 3 september 2000, Niklas Lönnell, NLÖ, Arten har noterats från mycket få lokaler i Södermanland. Ett fynd finns från Södertälje i början av seklet och ett fynd föreligger från 1995 från Västra Vingåkers församling.

Bladmossor

***Dicranoweisia cirrata* kustsnurrmossa**

- Södermanland, Hölö, Ulriksdal, block i rasbrant mot SV, 12 juni 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B32416. Arten är i Stockholmstrakten vanligen extremt kustbunden. Här rapporteras ett inlandsfynd.

***Pogonatum dentatum* nordling grävlingmossa**

- Södermanland, Vårdinge, Mölnbo, strax N om Hälltorp, jord vid dike, 6 augusti 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B37556.

Uppland

Bladmossor

***Orthotrichum diaphanum* hårhättemossa**

- Uppland, Singö, NV delen av Labbholmen, klippa på havsstrand, 11 juni 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B32425. Detta är troligen nordligaste fyndet av arten i landet.

Hälsingland

Levermossor

***Mylia taylorii* purpurmylia**

- Hälsingland, Hamra, Lillhamra, Ö sidan av namnlöst berg 0.5 km NO om N delen av Pilkalampinoppi, 545-555 m ö.h., brant, 17 juli 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B38338.

Bladmossor

***Amphidium mougeotii* kuddtrattmossa**

- Hälsingland, Hamra, Lillhamra, N-ändan av Örnbergets Ö-sida, 500-525 m ö.h., brant, 17 juli 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B38367. Ytterligare en lokal med sporkapslar för denna art (jfr. Lönnell 1999).

***Cynodontium suecicum* nordisk klipptuss (NT) Missgynnad**

- Hälsingland, Hamra, Lillhamra, V sidan av Ö toppen på Nyslättåsen, 575 m ö.h., brant, 15 juli 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B37557.
- Hälsingland, Hamra, Lillhamra, Noenoppi, Ö sidan, 540-560 m ö.h., brant, 15 juli 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B37559.

***Ditrichum lineare* nordgrusmossa**

- Hälsingland, Hamra, Lillhamra, längs skogsväg c. 0.5 km NO om Noenoppi, 470-480 m ö.h., gammal skogsväg, 15 juli 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B38297. Ny för Hälsingland.

***Encalypta streptocarpa* stor klockmossa**

- Hälsingland, Hamra, Lillhamra, N-ändan av Örnbergets Ö-sida, 500-525 m ö.h., brant, 17 juli 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B38369. Uppenbarligen sällsynt i Hälsingland; endast ett tidigare fynd i Naturhistoriska riksmuseets herbarium.

***Orthotrichum gymnostomum* asphättemossa (NT) Missgynnad**

- Hälsingland, Hamra, Lillhamra, Jordalsberget, slutningen mot ONO, 465-500 m ö.h., på kullfallen aspstam, 14 juli 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B37568.

***Orthotrichum alpestre* nordhättemossa**

- Hälsingland, Hamra, Lillhamra, Jordalsberget, slutningen mot ONO, 465-500 m ö.h., brant, 14 juli 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B37581.
- Hälsingland, Hamra, Lillhamra, Noenoppi, Ö sidan, 540-560 m ö.h., brant, 15 juli 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B38305.

Ny för Hälsingland.

***Pohlia longicollis* långhalsnicka**

- Hälsingland, Hamra, Lillhamra, Ö sidan av Örnberget, brant nära Korsilammsbäcken, 485-500 m ö.h., brant, 17 juli 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B38347. Ny för Hälsingland.

***Ulota curvifolia* nordlig ulota**

- Hälsingland, Hamra, Lillhamra, Jordalsberget, slutningen mot ONO, 465-500 m ö.h., brant, 14 juli 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B37582.
- Hälsingland, Hamra, Lillhamra, N ändan av Ö sidan av Örnberget, 500-525 m ö.h., brant, 17 juli 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B38359
- Hälsingland, Hamra, Lillhamra, V sidan av Nyslättåsens Ö topp, 575 m ö.h., brant, 15 juli 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B37558
- Hälsingland, Hamra, Lillhamra, Ö sidan av Örnberget, brant nära Korsilammsbäcken, 485-500 m ö.h., brant, 17 juli 2000, L. Hedenäs, S, reg. nr. B38348

Citerad litteratur

Gärdenfors, U. (red.) 2000: Rödlistade arter i Sverige 2000. — ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
 Lönnell, N. 1999: Bryologiska notiser 6. — Myrinia 9: 63-64.

Mossornas Vänners exkursion till Södermanland 6-9 maj 1999

Niklas Lönnell

Pontonjärg. 49, 112 37 Stockholm, Niklas.Lonnell@swipnet.se

Abstract: This is a report from a society excursion in the Swedish province Södermanland.

Under fyra majdagar anordnades ett inventeringsläger / en exkursion till södra Södermanland, i området mellan Bråviken och Katrineholm.

De två första dagarna ägnades åt två ekonomiska kartblad i östra delen av området. Under helgen besöktes ett antal lokaler i Björkvik och Stora Malm församlingar som rekommenderades av vår lokala guide Bo Karlsson. Sammanlagt deltog 13 personer. För exakta lokaler, se sist i denna artikel.

Denna vårexkursion tjuvstartade redan på onsdagskvällen, då en skara på fem personer och en hund hade anlänt till vandrarhemmet i Näveksvarn. Med hjälp av den geologiska kartan hade det konstaterats att det fanns en del kalkberg i dagen nära Tunaberg kyrka. Detta visade sig även stämma med verkligheten. I en backe hittades bl.a. *Mannia pilosa* liten klotmossa och andra kalkgynnade arter. Skymningen sänkte sig dock innan vi hade hunnit klart så denna lokal har säkert mer att bjuda i mossväg.

Efter en god natts sömn på Näveksvarns vandrarhem och ytterligare tillskott av två mossintresserade startades inventeringen av det ekonomiska kartbladet 9H1b. Första lokalen var många små kalkbrott VSV om Eriksvall. På lodytorna i kalkbrotten fanns kalkgynnade arter som *Tortella tortuosa* kruskalkmossa, *Tortella fragilis* skör kalkmossa och *Plagiopus oederi* kalkäppelmossa. I botten på några av brotten hade det utbildats en rikkärrsvegetation med *Tomentypnum nitens* gyllenmossa, *Scorpidium cossoni* späd skorpionmossa, *Campylium stellatum* guldspärrmossa. I en närbelägen fuktigare skog hittades många av de vanligaste *Sphagnum*-arterna. På en lodyta växte de i områden sällsynta *Bartramia halleriana* stor äppelmossa och *Jamesoniella autumnalis* höstörönmossa.

Efter detta begav vi oss till en stor myr som kallades Bötet och ett relativt brant berg invid denna myr. Den blöta myren var något förrädisk och dominerades av vitmossor *Sphagnum* spp. Bl.a. hittades *S. pulchrum* drågvitmossa, *S. fuscum*

rostvitmossa, *S. inundatum* grodgvitmossa, *S. fallax* uddvitmossa, *S. subsecundum* krokvitmossa, *S. tenellum* ullvitmossa och *S. balticum* flaggvitmossa. Här hittades även en del levermossor som *Kurzia pauciflora* fingerfliksmossa och *Cephalozia loitlesbergeri* korsflikig trådmossa. I branterna hittades *Sphagnum quinquefarium* kantvitmossa, *Anastrophyllum hellerianum* vedtrappmossa, *Bazzania trilobata* stor revmossa och *Barbilophozia lycopodioides* skogslummormossa för att nämna de intressantaste.

På tillbakavägen stannade några vid lite bar jord vid sidan av stigen där det växte *Diplophyllum obtusifolium* jordveckmossa, *Jungermannia gracillima* list-slevmossa och *J. caespiticia* knoppslevmossa.

I hopp om att få in några av jordbrukslandskapets arter stannade vi till vid en meandrande å 200 m O om Tallbacken. På denna lokal blev dock utbytet något tunt. I försöken att hitta en sumpskog åkte vi till en vändplan vid Grötmossen. Inte heller här infriades våra förhoppningar. Utbytet på denna lokal blev några jordmossor på vändplanen och en tjäder på tillbakavägen. Ett sista stopp gjordes 300 m N om Gälkeshytan där en åkerkant besöktes och några kläna exemplar av *Blasia pusilla* lerbålmossa hittades. Dagsnoteringen i rutan blev cirka 216 arter.

På fredagen begav vi oss till Kila församling och 9G2i. Bilarna parkerades på en skogsbilväg vars diken undergick en noggrann undersökning. Här växte bl.a. *Diplophyllum obtusifolium* jordveckmossa, *Nardia scalaris* dikesnardia, *Jungermannia caespiticia* knoppslevmossa och *J. gracillima* listslevmossa. Längs bäcken nedanför Ramundsbergs NO-sida växte *Homalia trichomanoides* trubbfjädermossa. På lågor hittades *Buxbaumia viridis* grönsköldmossa och *Anastrophyllum hellerianum* vedtrappmossa. De båda släktingarna *A. minutum* liten trappmossa och *A. saxicola* blocktrappmossa hittades på lodytor längre upp i branten. På Ramundsbergs N-sida hittades *Jamesoniella autumnalis* höstörönmossa på en S-vänd lodyta. Nästa stopp blev vid Kila kyrka. Här studerades en cementmur vid parkeringen. I Älbergaån nedanför kyrkan hittades *Hygrohypnum ochraceum* klobäckmossa, vilken är mycket sällsynt i området. I den stekande värmen begav sig Bertil Jannert och Per-Arne Arulf iväg för att hinna hem till Västergötland i tid. I jakten på vitmossarter åkte resterande exkuranter till Lillkärret. I vägkanten växte bl.a. *Pohlia bulbifera* trubbkornsnicka, *P. camptotrachela* småkornsnicka, *Pogonatum urnigerum* stor grävlingmossa och *Blasia pusilla* lerbålmossa. Efter denna lokal begav sig även Ingemar Herber av. Den lilla skara som återstod begav sig till en lokal för *Trichocolea tomentella* dunmossa som Bo Karlsson hade upptäckt för en tid sedan. Denna lokal hyste dessutom en mycket liten förekomst av *Geocalyx graveolens* terpentinnmossa. Lite *Orthotrichum gymnostomum* asphättemossa hittades även på ett träd. Sedan räknades antalet rosetter av den rödlistade kärlväxten pipfloka *Pleurospermum austriacum* av Jan Edelsjö och Bo Karlsson som ett avbrott i mossletande. I ett sista försök att utöka artlistan ytterligare stannade vi vid några N-branter vid S om Virsbystugan. Här lyckades Henrik Weibull arbeta fram *Encalypta ciliata* flickklockmossa, *Distichium capillaceum* mjuk planmossa och *Hypnum imponens* praktfläta. Självt försökte jag hitta vad som på kartan såg ut som en sumpskog men visade sig vara en avstjälpingsplats för diverse skräp. När denna lokal var avklarad var det dags att börja resan mot det hus som vi hade hyrt någon mil utanför Katrineholm. Totalt antalet arter i rutan landade på 200.

På lördagen startade en betydligt större grupp med tillskott av Lars Ekqvist, Mia Kavcic, Helena Gralén, Henry Åkerström exkursioner till några av Bo Karlssons smultronställen i Björkvik församling. Den första lokalen blev Djupviks kalkbrott där verksamheten hade upptagits nyligen och få lodytor återstod. På botten växte dock *Preissia quadrata* kalklungmossa och vanliga kalkarter som *Tortella tortuosa* kruskalkmossa, *Encalypta streptocarpa* stor klockmossa, *Ditrichum flexicaule* plyschgrusmossa och *Distichium capillaceum* mjuk planmossa hittades. Vid kanten av en vattensamling samlade Henrik Weibull en *Bryum* som senare visade sig vara *Bryum blindii* körsbärsbryum. Denna art har mycket få moderna lokaler. För övrigt hittades *Radula complanata* samboradula epifytiskt på en enstam.

En kortare utflykt till en kalkhäll i närheten gav vid handen *Mannia pilosa* liten klotmossa i stora mängder, *Dicranum brevifolium* kalkkvastmossa och åtminstone *Riccia sorocarpa* vanlig rosettmossa. Efter en kort fika åkte vi sedan till Stentorps hagkärr som var en stor atrik sumpskog med *Trichocolea tomentella* dunmossa. Här hittades även *Riccardia latifrons* handbålmossa, *R. multifida* flikbålmossa, *R. palmata* fingerbålmossa, *Jamesoniella autumnalis* höstörnmossa (växande på ved), *Odontoschisma denudatum* kornknutmossa, *Herzogiella turfacea* platt spretmossa, *Plagiothecium ruthei* sumpsidemossa, *Rhizomnium pseudopunctatum* bäckrundmossa.

För att få lite silikatklippor valdes en N-brant ned mot sjön Gärveln. Här hittades igen den i området lågfrekventa *Hypnum imponens* praktfläta av Henrik Weibull som sedan var tvungen att åka för att hinna till en disputationfest samma kväll. *Lophozia incisa* krusflikmossa, *Polytrichastrum alpinum* nordlig björnmossa, *Anstrophyllum saxicola* blocktrappmossa var riklig. Ett snabbt sista stopp gjordes vid en vägkant där bl.a. *Buxbaumia aphylla* brun sköldmossa växte.

På söndagsmorgonen anslöts sig Tomas Hallingbäck. Den första lokalen blev en källa som kommunen hade testat kapaciteten på genom att pumpa bort allt vatten under ett antal månader. *Trichocolea tomentella* dunmossa växte här rätt torrt då marken inte hade återtagit sin forna fuktighet än. Vi blev även förevisade *Conocephalum conicum* rutlungmossa i bäckkanten. *Cratoneuron filicinum* källtuffmossa växte i källan och i närheten även *Hylocomiastrum umbratum* mörk husmossa.

Dagens stora attraktion var Eknäset där Bo Karlsson hade hittat 170 kärlväxter och *Neckera pennata* aspfjädermossa. Hela 48 signalarter var noterade i denna nyckelbiotop. Området bestod av ett halvöppet numer ädellövdominerat område med mycket block och en del små sumpskogsinslag i svackorna. Mer om området kan man läsa i Karlsson (1996).

Det var svårt att göra några nyfynd då Bo Karlsson redan hade hittat det mesta. Dock visade sig en stenväxande hättmossa vara *Orthotrichum urnigerum* filthättmossa under mikroskopet. I anslutande nyckelbiotop bestående av en sumpskog hittades även *Plagiothecium latebricola* alsidenmossa på en trädbas.

Som sista lokal besöktes en liten naturskog och ett kärr i anslutning till detta. På en låga i naturskogen växte *Nowellia curvifolia* långflikmossa. I sumpskogen i anslutning till kärret växte bl.a. *Lophozia incisa* krusflikmossa. I kärret fanns spridda förekomster av *Pseudocalliergon lycopodioides* grov gulmossa.

Personer som deltog en eller flera dagar:

Per-Arne Arulf, Jan Edelsjö, Lars Ekqvist, Helena Gralén, Tomas Hallingbäck, Ingemar Herber, Bertil Jannert, Bo Karlsson, Mia Kavcic, Niklas Lönnell, Henrik Weibull (med den norska buhunden Silka) och Henry Åkerström.

Besökta lokaler:

Onsdag 5 maj 1999

- Srm, Tunaberg f:g, Tunabergs k:a 500 m VSV-ut, N om landsvägen (09H0c2831), kalkhällar.

Torsdag 6 maj 1999

- Srm, Tunaberg f:g, Eriksvall 500 m VSV-ut nära/vid kalkbrotten (09H1b0532), gamla kalkbrott och sumpskog.
- Srm, Tunaberg f:g, "Bötesmyren" (myren Bötet) S om Bötesberget (09H1b1516), myr.
- Srm, Tunaberg f:g, Bötesbergets S-sida (09H1b1517), stig mot myren.
- Srm, Tunaberg f:g, Bötesbergets SV-sida (09H1b1815), brant.
- Srm, Tunaberg f:g, Bötesbergets N-sida (09H1b1917), N-brant.
- Srm, Lunda f:g, Tallbacken 200 m O-ut (09H1b4719), meandrande vattendrag i jordbrukslandskap.
- Srm, Tuna f:g, Grötmossens O-kant (09H 1b2914), vändplan och omgivande skog.
- Srm, Tuna f:g, Grötmossen SO-ut längs vägen (tjäder) (09H1b2716), skogsbilvägkant.
- Srm, Tuna f:g, Gälkhyttstugan 300 m N-ut (09H1b3632), vägdike, åkerkant.

Fredag 7 maj 1999

- Srm, Kila f:g, Jonstorp 300 m N-ut (09G2i2610), skogsbilvägdike.
- Srm, Kila f:g, Ramundsbergs NO-sida (09G2i2505), brant och å.
- Srm, Kila f:g, Ramundsbergs N-sida (09G 2i2503), N-brant, klippa.
- Srm, Kila f:g, Ålbergaån S om Kila k:a (09G2i3731), å, lövskog & åkerkant.
- Srm, Kila f:g, Kila k:a (09G2i3831), kyrkogård, cementmur.
- Srm, Kila f:g, Lillkärret S-ut (09G2i0117), myrar & vägkant.

- Srm, Kila f:g, Gubbkärr vändplan 700 m S-ut (09G2i0814), vändplan.
- Srm, Kila f:g, Gubbkärr 350 m S-ut (09G2i1115), källpåverkad mark, bäck.
- Srm, Kila f:g, Virbystugan 400 m SSV-ut (09G2i2943), N-brant mot vägen.
- Srm, Kila f:g, Virbystugan 150 m S-ut (09G2i3245), N-brant.

Lördag 8 maj 1999

- Srm, Björkvik f:g, Djupviks kalkbrott, V-kanten (09G4f2648), kalkbrott, lodytor, botten, kant av vatten, hållar.
- Srm, Björkvik f:g, Djupviks gård 400 m O-ut, N om landsvägen (09G4f2849), kalkhällar på rygg.
- Srm, Björkvik f:g, Stentorps hagkärr V-delen (09G4g2206), rikare blandsumpskog, öppet litet kärr.
- Srm, Björkvik f:g, Gärvelns SV-sida och S-sida (09G4g3343), N-branter ned mot sjö.
- Srm, Björkvik f:g, Gärvelns V sida (09G 4g3441), sumpskog.
- Srm, Björkvik f:g, Svartbol strax O-ut (09G 4g3122), landsvägkant skog/öppen mark.

Söndag 9 maj 1999

- Srm, Stora Malm f:g, Karlsro 400 m O-ut (09G7f2148), källa, bäckflöde, torrlagd källpåverkad sumpskog.
- Srm, Stora Malm f:g, Eknäset, 1 km VNV om Eknäs gård (09G6f1504), öppen lövskog.
- Srm, Stora Malm f:g, Eknäset, 900 m VNV om Eknäs gård (09G6f1406), sumpskog.
- Srm, Stora Malm f:g, Askersund 250 m SO-ut (09G6f0642), barrnaturskog.
- Srm, Björkvik f:g, Bygdslätten 600 m N-ut (09G6f0546), sumpskog & öppet (sommartorrt?) intermediärt kärr.

Citerad litteratur

Karlsson, B. 1996: Historien om en nyckelbiotop. — Daphne 7(2): 52-54.

Ny litteratur

Wirth, V. & Düll, R. 2000. Farbatlas Flechten und Moose. 320 sid. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart. ISBN 3-8001-3517-5. Pris: DM 58:-

Som namnet antyder är detta en fotoflora över lavar och mossor, och språket antyder väl att den utarbetats för Centraleuropa. Behövs det då verkligen ytterligare en färgfotoflora undrar säkert någon. Som alla vet är det svårt att på ett foto avbilda många, även vanliga mossor, och det är därför alltid med en viss skepsis man öppnar en ny fotoflora. I denna bok behandlas de 120 vanligaste mossorna och de 150 vanligaste lavarna. Varje art behandlas på en sida, med ett färgfoto på övre c. 40% av sidan, och en beskrivning på nedre delen av sidan. Förutom artkännetecken, förväxlingsarter och växtmiljö finns ett avsnitt kallat 'Övrigt'. Här kan man ofta få reda på vad det latinska namnet betyder, om arten är känslig för luftföroreningar, om den är direkt användbar till något för oss människor, etc. Fotona är mestadels av hög kvalitet och man känner utan vidare igen de flesta avbildade arterna, så min skepsis i början av recensionen kom på skam. I början av lav-, respektive mossavsnitten finns dessutom en introduktion till de båda organismgrupperna, där man kan läsa lite om deras byggnad, funktion, och klassificering. I slutet av boken finns bland annat en drygt fyra sidor lång ordförklaring och ett artregister. Denna typ av böcker är mycket viktiga för att väcka ett mer allmänt intresse för våra mossor och lavar. Även om den som kommit lite längre kanske inte direkt behöver boken för artbestämning är det en fin bok att sätta i händerna på mindre specialiserade vänner som vill veta lite om hur mossor och lavar ser ut, samt lite om hur de fungerar. Bilderna i boken är också bra att jämföra med för den som börjar intressera sig för mossor eller lavar. Förhoppningsvis skrämmer inte det tyska språket alltför mycket. [L.H.]

Gärdenfors, U. (red.) 2000. Rödlistade arter i Sverige. 397 sid. ArtDatabanken, SLU / Naturvårdsverket, Uppsala. ISBN 91-88506-23-1. Pris: ? Beställes från: SLU Publikationstjänst, Box 7075, 750 07 Uppsala; e-post: Publikationstjanst@service.slu.se

De nya svenska rödlistorna, baserade på nya bedömningskriterier, publiceras denna gång för alla bedömda organismer tillsammans. De nya kriterierna presenteras översiktligt, liksom förändringar gentemot tidigare rödlistor och fridlysningsbestämmelser, varför boken är värdefull även för den som bara är intresserad av mossor. Själva rödlistorna omfattar omkring 250 sidor, varav 13 utgör rödlistan för mossor, inklusive inledande text om denna växtgrupp. [L.H.]

Jóhannsson, B. 2000. Íslenskir mosar. Lápmosaætt, kólfmosaætt og væskilmosaætt. Fjölrit Náttúrufræðistofnunar 41: 1-151. Utgiven av: Náttúrufræðistofnun Íslands, Hlemmi 3, Pósthólf 5320, 125 Reykjavík, Island.

I denna andra levermosssdel av den isländska mossfloran behandlas familjerna Lophoziales, Gymnomitriaceae och Cephaloziales. Totalt innefattar dessa familjer på Island 51 arter. *Lophozia laxa*, *Marsupella sphacelata* och *Prasanthus suecicus* har tidigare felaktigt uppgivits från Island, medan *Cephalozia dentata*, *C. integerrima*, *Eremonotus myriocarpus* och *Marsupella sparsifolia* rapporteras som nya för öns flora. Liksom tidigare floradelar är denna rikt illustrerad, och arternas utbredningar på Island finns angivna på prickkartor. [L.H.]

Utbyttestidskrifterna

MEYLANIA nr. 18 (april 2000) inleds med information om och tankar kring Patricia Geisslers plötsliga död i en trafikolycka i slutet av mars år 2000. Patricia var ansvarig för kryptogamsamlingarna i Genève-herbariet. Hon var dels en av den schweiziska bryologins viktigaste representanter, inte minst internationellt, dels en omtyckt vän bland kollegor världen över, vilket gör att förlusten för det bryologiska samhället är mycket stor. Annars handlar en längre artikel om *Breutelia chrysocoma* i Schweiz. Nyare inventeringar visar att arten är relativt vanlig i landets centrala delar, där den påvisades från 116 lokaler under åren 1998-2000. Vidare finns en rapport från det schweiziska mossinventeringsprojektet. [L.H.]

MEYLANIA nr. 19 (september 2000) innehåller bara en artikel, nämligen en bestämningsnyckel för släktet *Didymodon* i Centraleuropa. Totalt finns här 19 arter, varav en, *D. acutus*, representeras av två varieteter. Förutom själva nyckeln innehåller arbetet för varje art viktigare synonymer, beskrivning, habitatkrav, utbredning i Europa, samt förväxlingsarter. Övriga taxa som finns i Europa, på Brittiska öarna och i Spanien, diskuteras kort i slutet av artikeln. Här finns därmed alltså en översikt över alla *Didymodon*-arter i Europa, något som torde vara mycket användbart även för oss i norr. Notera dock att artikeln är skriven på tyska. Liksom när det gäller övriga nummer av Meylania kan den som är intresserad av att läsa mer eller kanske kopiera någon artikel låna hem aktuellt häfte en kortare tid. Om du vill låna hem ett nummer kan du skicka ett adresserat A5-kuvert frankerat för 100g till Lars Hedenäs, Lillhagsvägen 8, bv., 124 71 Bandhagen. Vill du låna mer än ett nummer samtidigt är det bra att höra av sig om portokostnader först. [L.H.]

Om du vill ha Meylania själv kan du bli medlem i 'Schweizerischen Vereinigung für Bryologie und Lichenologie'. Medlemsavgiften är CHF 20.-, för studerande CHF 10.-. Tag kontakt med Elizabeth Feldmeyer-Christe, WSL, Zürcherstrasse 111, CH-8903 Birmensdorf, Schweiz. e-post: elizabeth.feldmeyer@wsl.ch

Mossornas Vänners höstexcursion till Ångermanland 26-27 september 1998

Olle Holst
Iliongränden J:32, 224 71 Lund

Abstract: This is a report from a society excursion in the Swedish province Ångermanland.

Mellan Härnösand och Örnsköldsvik i Västernorrlands län, ligger Höga kusten. Här samlades vi, ett femtontal mossvänner från Lund i söder till Umeå i norr, på vandrarhemmet i Skoved söder om Docksta för exkurera i dagarna två. Området har tidigare besökts av bl. a. Arnell och Jensen på 20-talet (Arnell och Jensen 1926).

Första dagen började vi i Halsviksravinen, ett naturreservat i Nordingrå-området med fuktig granskog med lövinslag, kustklippor och rikkärr. Med andra ord varierande miljöer med många olika moss-biotoper. Trots regn och kyla gav vi oss raskt i kast med mossorna. Redan vid parkeringsplatsen kunde vi på gamla aspar hitta den hänsynskrävande asphättemossan (*Orthotrichum gymnostomum*). Mindre överraskande var trädhättemossan (*O. speciosum*) som växte på samma trädstammar.

Ett av dagens fynd svarade Conny Jacobsson för när han på en väl genommurken stock hittade ett sporhus av grön sköldmossa (*Buxbaumia viridis*). Eftersom vi bara hittade en enda kapsel togs ingen kollekt. Däremot lyckades Evastina efter mycket om och men med hjälp av sin GPS få fram koordinaterna för platsen. Arten är ny för Ångermanland och fyndet är också det nordligaste i Sverige! Andra arter som hittades i skogen var t. ex. både mörk och grov husmossa (*Hylocomiastrum umbratum* och *H. pyrenaicum*), skogshakmossa (*Rhytidadelphus subpinnatus*) och trind spretmossa (*Herzogiella striatella*). En kort sväng ut på klipporna vid kusten efter fiket gav bl.a. kakmossa (*Hedwigia ciliata*) och en tills vidare obestämd *Bryum*.

Efter skogen och kusten undersöktes ett rikkärr närmare och arter som gyllenmossa (*Tomentypnum nitens*), piprensarmossa (*Paludella squarrosa*) och de bägge *Scorpidium*-arterna späd skorpionmossa (*S. cossoni*) och korvskorpionmossa (*S. scorpioides*) hittades. Här gjorde Conny återigen ett intressant fynd när han ur en tuva rostvitmossa (*Sphagnum fuscum*) trasslade fram den vackert färgade myrflikmossan (*Lophozia laxa*). Arten är klassad som sällsynt och fyndet var troligen det andra i Ångermanland.

Dagens andra stopp gjordes vid en nordbrant vid berget Ringkallen. På blocken i rasbranten nedför bergväggen och på bergväggen hittade vi arter som blocktrappmossa (*Anastrophyllum saxicola*), trubbfröstmossa (*Gymnomitrium obtusum*), rostlummormossa (*Tetralophozia setiformis*), klippmyggmossa (*Cnestrum schisti*), stor grimmia (*Grimmia elatior*), spärtrasselmossa (*Heterocladium dimorphum*), kloskimmermossa (*Isopterygiopsis pulchella*), krusborst-

mossa (*Kiaeria blyttii*), blek bågmossa (*Lescurea incurvata*) och repmossa (*Pterigynandrum filiforme*).

Här blev vi också förevisade jättelav (*Lobaria amplissima*) växande på ett gammalt lövträd. Arten är sydvästlig och lokalen är landets nordligaste.

Efter en heldag i fält smakade det gott med en pizza och kall öl på vårdshuset Blå lyktan i Docksta. Kvällsmaten följdes av extra årsmöte för att diskutera förslaget till ändringar av föreningens stadgar (se protokoll i Myrinia 8:2 s. 94). Efter avslutat möte visade Tomas Hallingbäck en serie fina diabilder på mossor från hela landet. Kvällen avslutades med sedvanlig genomgång, mikroskope-ring och bestämning av dagens kollekt.

Söndagens första stopp gjordes vid Valabergen vid en sydvägg vänd mot kusten. Gott om block låg strödda nedanför berget. Dagen började blåsig och regnigt, men väl igång med exkurerandet glömdes detta raskt bort. Utbytet av levermossor var magert. Bland de som noterades var t.ex. hjälmfrullania (*Frullania dilatata*), späd frullania (*F. fragilifolia*), blåsflikmossa (*Lejeunea cavifolia*) och hornflikmossa (*Lophozia longidens*). Något bättre var det ställt med bladmossorna. Nämnas kan de bägge trattmossorna lapptrattmossa (*Amphidium lapponicum*) och kuddtrattmossa (*A. mougeotii*), nordisk klipptuss (*Cynodontium suecicum*), spärtrasselmossa (*Heterocladium dimorphum*) och nordlig ulota (*Ulotia curvifolia*). Niklas hittade den hänsynskrävande parkhättemossan (*Orthotrichum pallens*) på ett träd vid kusten.

Efter att ha klättrat kring bland blocken några timmar gav vi oss av mot Nylandsruten vid Skuleskogens nationalpark. Här tillbringade vi helgens sista excursionstimmar i en härlig, blockrik gammal granskog. Levermossorna var här betydligt bättre representerade än på förra lokalen. Arter som liten trappmossa (*Anastrophyllum minutum*), blå säckmossa (*Calypogeia azurea*), skogssäckmossa (*Calypogeia integristipula*), sumpsäckmossa (*C. muelleriana*), trubbfröstmossa (*Gymnomitrium obtusum*) och stor måntandmossa (*Harpanthus flotovianus*) pillades loss från klipporna och letades fram ur hålorna. Den hänsynskrävande blå säckmossan har här sin nordligaste utpost i landet. Den har tidigare hittats i området av Lars Söderström. Av bladmossorna bör kanske vågig sidenmossa (*Plagiothecium undulatum*) nämnas. Arten, som sydvästlig, har här i Skuleskogen en av sina nordligaste växtplatser i landet (Söderström 1983). Fyndet kantvitmossa (*Sphagnum quinquefarium*) är troligen det andra i Ångermanland (se karta i Söderström 1983). På grusvägen där bilarna parkerats växte bl.a. vridbjörnmossa (*Oligotrichum hercynicum*) och nordlig grävlingmossa (*Pogonatum dentatum*), den senare med karakteristiska böjda setan. Dessa bägge mossor var de sista som noterades under helgens excursion som avslutades vid 15-tiden för att alla skulle hinna hem i rimlig tid. Tack till Niklas L. som svarade för de praktiska arrangemangen och ett extra stort TACK till Roland Moberg, bygdens son, som guidade oss runt under sakkunnig ledning.

Citerad litteratur:

- Arnell, H. W. och Jensen, C. 1926. Moss-studier i Nordingrå-området. — Svensk Bot. Tidskr. 20:456-469
Söderström, L. 1983. Hotade och sällsynta mossor i norrländska granskogar. — Svensk Bot. Tidskr. 77:4-12

FÖRENINGSNÖTISER

Till salu

Om någon behöver Bryologist vol. 53-102 (1950-1999) har jag en uppsättning av dessa för avhämtning på Naturhistoriska riksmuseet, Sektionen för kryptogambotani. Observera att uppsättningen erbjuds i sin helhet. Det går alltså inte att välja ut vissa årgångar. Uppsättningen är gratis, men måste hämtas, alternativt kan man tänka sig att skicka dem mot att portokostnaderna betalas. Om du är intresserad, kontakta Lars Hedenäs (08-51954214; e-post: lars.hedenas@nrm.se).

Gillis Een

Årsmöte

Mossornas Vänner

I samband med vårexkursionen till Dalsland kommer föreningens årsmöte att hållas, se separat annonsering av exkursionen i detta nummer.

Motioner skall vara styrelsen till handa senast en vecka innan årsmötet.

Tid: Lördagen 20 april 2000, klockan 21.00

Plats: Håverud vandrarhem, Museivägen 3 i Håverud

Protokoll fört vid föreningen Mossornas vänner årsmöte i Gävle den 18 september 1999

Närvarande: Leif Appelgren, Lisbeth Berntsson, Per Darell, Annika Forslund, Olle Holst, Kristoffer Hylander, Johanna Johansson, Eva Jonsson, Bo Karlsson, Niklas Lönnell, Henrik Weibull, Karin Wiklund, Henry Åkerström.

- §1. Föreningens ordförande förklarade årsmötet öppnat.
- §2. Dagordningen genomgicks och godkändes.
- §3. Till mötesordförande valdes Henrik Weibull.
- §4. Till mötessekreterare valdes Olle Holst.
- §5. Till justeringsperson valdes Karin Wiklund.
- §6. Föregående protokoll (publicerat i Myrinia 8:2) godkändes.
- §7. Kassören lät meddela att föreningens ekonomi är god. Beslöts att årsavgiften på 50:- skall vara oförändrad.
- §8. Föreningens revisor förklarade sig nöjd med hur räkenskaperna sköts.
- §9. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna året.
- §10. Till styrelse valdes
Henrik Weibull ordförande
Helena Gralén viceordförande
Olle Holst sekreterare
Karin Wiklund kassör
Niklas Lönnell exkursionssekreterare
Kristoffer Hylander ledamot
Niklas Bengtsson försäljningsansvarig.
- §11. Till revisor valdes Nils Cronberg och till revisorssuppleant valdes Urban Gunnarsson.
- §12. Till valberedning utsågs Nils Cronberg och Leif Appelgren.
- §13. Den sittande redaktionen för Myrinia, bestående av Lars Hedenäs, Tomas Hallingbäck och Lars Söderström, omvaldes.
- §14. Övrigt:
Göteborgsinventeringen diskuterades. Styrelsen fick i uppdrag att förhandla med Tomas Hallingbäck om resursbehov och tidsplan för färdigställande. Styrelsen fick mandat att besluta om tilldelning av resurser.
Skogsupprop: Ett upprop "Vår skog – vår framtid" diskuterades. Då årsmötet inte ville ställa sig bakom uppropet med dess nuvarande formulering fick styrelsen i uppdrag att ta kontakt med Lars Andersson för omformulering av uppropet.
- §15. Ordföranden förklarade mötet avslutat kl. 22.10.

Olle Holst
Sekreterare

Karin Wiklund
Justeringsperson

Resultat 1998-1999

Poster		1999	1998
Intäkter	prenumeration	10 760,00	10 613,00
	vitmossflora	3 725,00	3 830,00
	Sotenäsfloran	2 050,00	1 640,00
	kartor	2 690,00	0,00
	försäljning	7 745,00	16 264,00
	fonder, räntor mm	5 706,45	37 776,39
	exkursion	0,00	0,00
Summa		32 676,45	70 123,39
Kostnader	Myrinia	3 801,87	4 493,30
	vitmossflora	110,00	45,00
	Sotenäsfloran	0,00	10 000,00
	kartor	4 242,16	0,00
	försäljning	50,00	9 815,97
	porto & exp	2 264,50	2 658,50
	datormaterial	3 573,00	0,00
	exkursion	912,00	2 175,00
Summa		14 953,53	29 187,77
Resultat:		17 722,92	40 935,62

Balansräkningar 1998-1999

Tillgångar	1999	1998
Postgiro	81 254,91	63 194,32
Girokapitalkonto	29 205,87	28 674,54
Handkassa	214,00	1 083,00
Summa tillgångar:	110 674,78	92 951,86

Skulder och eget kapital

	1999	1998
Tidigare års ansamlade resultat	92 951,86	52 016,24
Årets resultat	17 722,92	40 935,62
Summa skulder och eget kapital:	110 674,78	92 951,86

Revisionsberättelse för Mossornas Vänner

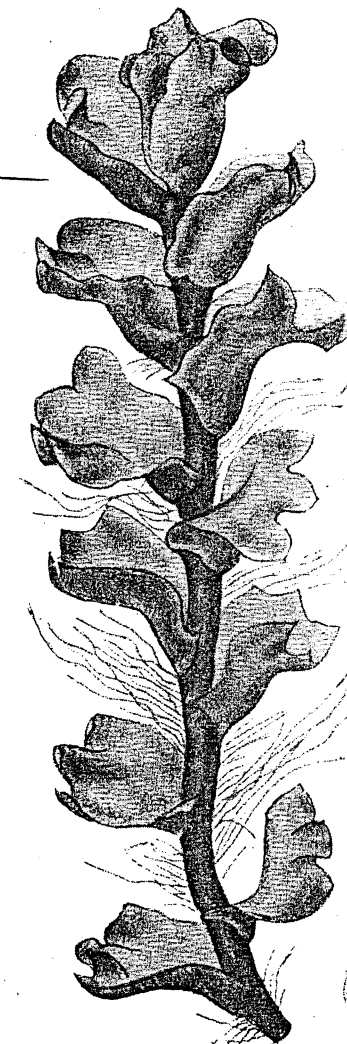
Undertecknad har granskat Mossornas Vänner kassabok, verifikationer och bokslut för verksamhetsåret 1999. Räkenskaperna har förts med stor noggrannhet och jag har inte funnit någon anledning till anmärkning.

Jag tillstyrker att balansräkningen per den 31/12 1999 fastställs och att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 1999.

Uppsala 17 / 2 - 2000

Urban Gunnarsson

Urban Gunnarsson

Mossornas Vänner försäljning

Lösnummer

Lösnummer av Myrinia och Mossornas Vänner (Myrinias föregångare):
15,00/ex

Utkomna nummer: MossornasVänner: 1-29, 29 supp., 30(1), 30(2), 31(1),
31(2), 32(1), 32(2), 33(1), 33(2), 34(1).
Myrinia: 1(1/2), 2(1), 2(2), 3(1), 3(2), 4(1), 4(2),
5(1), 5(2), 6(1), 6(2), 7(1), 7(2), 8(1),
8(2), 9(1), 9(2), 10(1).

Följande nummer
är slut:

Mossornas Vänner: 1, 7, 10, 13, 18, 25, 26, 27, 29 supp.,
31(1), 32(2), 33(1), 33(2).
Myrinia: 2(1), 2(2), 4(1), 5(1).

Portokostnader: 25,00/ex.

Övriga skrifter

Preliminary distribution maps of bryophytes in Northwestern Europe.

Vol. 2. Musci (A-I):..... 50,00

Preliminary distribution maps of bryophytes in Northwestern Europe.

Vol. 3. Musci (J-Z):..... 50,00

Vitmossor i Norden (1995), 124 sidor..... 95,00

Sotenässets mossor (1998), Sven Bergqvist & Evastina Blomgren, 80

sidor. 140,00

Mikroskoperingsutrustning

Objektglas, förpackning om 50 st. (76x26mm):..... 50,00

Täckglas (18x18), förpackning om 100 st:..... 50,00

Pincett nr. 5 (ytterst fin spets)..... 230,00

Objektglas med fördjupning..... 40,00

Skalpell, ytterst fin 460,00

Försäljningsvillkor

Alla priser är inklusive portokostnader. Gör din beställning genom att sätta in rätt belopp på Mossornas Vänner postgirokonto 13 37 88-0.

OBS: Till alla inbetalningar utanför Sverige tillkommer en extra kostnad på 50,00 för att täcka de höga avgifterna som postverket tar för utlandsgirering.

MYRINIA's redaktion:

Henrik Weibull, Blodstensv. 13, 752 58 Uppsala, 018-50 61 59,
Henrik.Weibull@nvb.slu.se.

Niklas Lönnell, Pontonjärg. 49, 112 37 Stockholm, 08-654 81 29,
Niklas.Lonnell@swipnet.se.

Conny Jacobson, Gånglåten 18, 553 07 Jönköping, 036-18 75 01.

Instruktion till författare: Vi accepterar manuskript skrivna på maskin eller dator (ordbehandlare). Eftersom det redaktionella arbetet underlättas betydligt om vi får manuskripten på diskett vill vi gärna att den som har tillgång till dator med ordbehandlingsprogram använder denna möjlighet.

1. Manuskript på diskett: Vi tar 3,5" och 5,25" disketter samt över e-post och kan läsa följande ordbehandlingsprogram (DOS-version) direkt: Word, Word Perfect, Word for Windows och Write. Det går också bra att skicka manuskriptet som en textfil (ASCII-fil). Om du använder Macintosh, försök i första hand översätta till DOS-format. Om inte det är möjligt, skicka en oformaterad textfil i Macintosh format och ange vilket format det är. Gör aldrig några formateringar (kursiv, understrykningar, fet stil, etc.) oavsett vilket format du skickar filerna i. Bifoga alltid utskrift i två exemplar.

2. Manuskript på papper: Skriv på vitt A4-format med 2,5 cm marginaler runt om. Skicka in två kopior av manuskriptet.

Börja alltid manuskriptet med titeln på artikeln, följt av namn och adress på författaren/författarna. I slutet på artikeln ska eventuell citerad litteratur samlas under rubriken "Citerad litteratur". Här ska endast finnas sådan litteratur som nämns i artikeln och omvänt ska all litteratur som nämns finnas med. Titta gärna i tidigare nummer av tidskriften för att se hur litteraturlistan ska se ut. Figurer (dvs. teckningar, kartor, foton) numreras 1, 2, 3, etc. Figurtexter skrivs på separat sida i slutet. Tabeller numreras på samma sätt och placeras alla i slutet. Har du några frågor är du välkommen att höra av dig till redaktionen. Om du så vill kan redaktionen översätta/skriva ett kort abstract.

MYRINIA utges 2 gånger om året, i juni och i december. Manus ska vara oss tillhanda senast 1/4 eller 1/10 för att kunna komma med i vår- resp. höstnumret. Alla manuskript skickas till Henrik Weibull (adress ovan).

Vårexkursion till Dalsland 5-6 maj 2001

Vi kommer att under två dagar besöka några lokaler i Dalsland med Leif Appelgren som ciceron. Vi kommer att bo på vandrarhemmet (STF) på Museivägen 3 i Håverud. Glöm ej lakan!

Anmäl er **SENAST 30 MARS** till

Niklas Lönnell
Pontonjärg. 49
112 37 Stockholm
08-654 81 29
Niklas.Lonnell@swipnet.se

Meddela hur du tänker ta dig till exkursionen, när du anländer och om du behöver övernattning. Om du har bil ange hur många lediga platser du har för transporter under exkursionsdagarna

Lästips

Andersson, P.-A- 1981: Flora över Dal. Kärleväxternas utbredning i Dalsland. Stockholm.
Bergström, S. (Postumt) 1984: Något om Dalslands Zygodon-förekomster. MV 21: 14-17.
Bergström, S. (Postumt) 1983: Något om Dalslands Seligeria förekomster. MV 17: 10-14.
Gustafsson, L. 1977: Dalslandsexkursionen den 11-12 juni 1977. MV 1: 7-8.
Hallingbäck, T. 1982: Med Mossornas Vänner i Dalsland 1-2 maj 1982. MV 15: 6-7.
Hallingbäck, T. 1984: Mossfloran i Norra Båsan i Dalsland. Svensk Bot. Tidskr. 78: 233-262
Hallingbäck, T. 1992: Ett fynd av bollvitmossa, *Sphagnum wulfianum*, i Dalsland. Myrinia 2(2): 84-85
Kristensson, G., Hallingbäck, T., Johansson, P., Fransén, S. & Söderström, L. 1986: Med N.B.S. i Dalsland 1986. Exkursionsdagbok. MV 28: 17-24.

Årsmöte

Mossornas Vänner

I samband med vårexkursionen till Dalsland kommer föreningens årsmöte att hållas, se ovan.

Motioner skall vara styrelsen till handa senast en vecka före årsmötet.

Tid: lördag 5 maj 2000, klockan 21:00

Plats: Håverud vandrarhem, Museivägen 3 i Håverud